

TONE PERŠAK

Slovenska nedolžnost brez zaščite

Slovenska politika si ta čas na vse kriplje prizadeva, da bi bila Slovenija novembra povabljen v NATO. V ta namen se poslužuje vseh mogočih sredstev, od včasih že kar neokusnega prilivanja politikom iz držav članic NATA do vratolomnega prilaganja slovenske vojske potrebam NATU, pri čemer ta vojska doslej še nobene faze reforme ni utegnila zares osvojiti in je tudi zato deležna kritik na račun svoje usposobljenosti in pričakovane učinkovitosti. Povrh pa ima slovenska politika še to smolo, da ji nikakor ne uspe prepričati zadostne večine lastnega ljudstva. Velik del Slovencev vztrajno dvomi v smiselno prizadevanja za vključitev v NATO, na kar opozarjajo tudi raziskave javnega mnenja, izide katerih v zadnjem času (avgust, september) bolj poredko objavljajo, ker so nespodbudni. Zato se mora slovenska politika posluževati različnih, včasih tudi spornih prijemov, kako pridobiti ljudstvo za NATO: od tega, da ji je nekako le uspelo pritegniti nekaj intelektualcev, ki so pripravljeni služiti v politično propagandne namene, in tega, da ob prepričevanju ljudi o domnevni potrebi po vključitvi v NATO na propagandnih prireditvah vneti zagovorniki pripovedujejo popolne neresnice oziroma vztrajno ponavljajo zavajajoče trditve, si izmišljajo domneve o ogroženosti Slovenije, s katerimi nas skušajo prepričati, da se moramo nujno skriti pod dežnik NATA. Vse to početje pa žal odvrta pozornost od vprašanj, ki so v zvezi z dogajanjem v svetu ključnega pomena in s katerimi je navsezadnje povezano tudi vprašanje smisla nadaljnega

obstoja NATA in morebitne slovenske vključitve. To vprašanje pa kajpada presega izključno kratkoročne vidike na politični, vojaški in tudi gospodarski ravni.

Namen tega zapisa kljub podpisnikovemu nedvoumnemu nasprotovanju vstopu Slovenije v NATO ni polemika z zagovorniki vključitve. Motiv zanj je želja spodbuditi razmislek o vidikih, ki presegajo običajni domet iskanja odgovora na to vprašanje. Gre za razmislek, ali Slovenija oziroma Slovenci že smo ali vsaj želimo pristati na cilje in strategijo, ki jo danes vedno bolj prevzema in celo pooseblja NATO, in ki jo, kot se zdi, oblikujejo zlasti ZDA s svojo politiko (še posebej po izvolitvi G. Busha za predsednika ZDA in stopnjevano po 11. septembru 2001). Ta strategija pa, kot se zdi, izhaja iz daljnosežne zamisli o temeljitem preoblikovanju sveta v celoti, o vzpostavitvi novega svetovnega reda, ki bo odpravil vse omejitve in ovire za trenutno veljavno smer globalizacije, za hegemonijo ene same, čeprav osiromašene civilizacijske in kulturne doktrine oziroma za ekspanzijo ene dokaj zožene vizije civilizacije na račun vseh drugih.

1

Države oziroma nacije – pojem nacija uporabljam v obeh običajnih pomenih besede, torej kot pojem, ki pomeni narod, ki mu je uspelo ustanoviti (nacionalno) državo (npr. Poljaki, Nemci, Rusi, Švedi, Hrvati ali Slovenci), in kot pojem, ki označuje skupnost državljanov neke države, lahko tudi take, v kateri živijo pripadniki različnih narodov (npr. "Američani" kot skupnost državljanov ZDA, Jugoslovani, Mehičani, Brazilci, Španci, Rusi) – so vedno znova prisiljene razmišljati o svojem položaju ter oblikovati, spreminjati in dopolnjevati svoje strategije (zunanjepolitične, gospodarske, kulturne, vojaške ...). To je potrebno zato, ker tudi med državami nenehoma poteka tekma za premoč in vpliv v svetu, pri čemer se države, posamično prešibke, da bi vzdržale v tej tekmi ali morda tudi zato, da bi preprečile pretirane negativne posledice tekmovanja in si porazdelile breme sodelovanja v tekmi, tudi povezujejo med seboj v takšne ali drugačne zveze (vojaške, trgovinske, gospodarske ...). A ne glede na povezovanje, kot vsaj za zdaj kaže praksa, države/nacije nenehoma pozorno spremljajo spreminjanje svojega položaja v svetu in tudi znotraj povezav, v katere so vključene, ter sprejemajo odločitve, ki naj prispevajo k izboljšanju tega položaja. Pri tem praviloma ne gre samo za vprašanja vojaške moči in političnega vpliva. Tudi strategije uveljavljanja in vpliva na področju izobraževanja, kulture, jezika, znanosti ali denimo športa so zelo pomembne in v meddržavnih odnosih pogosto predstavljajo instrument ekspanzije in uveljavljanja ene nacije na račun drugih. Gre torej tudi za razsežnosti, ki jih pojmi politike in političnih odnosov v običajnih pomenih besed ne zajamejo v celoti. Pri tem mislim na vprašanja, povezana s temeljnimi razsežnostmi civilizacij, kultur, jezikov, oziroma na dejstvo, da je država oziroma nacija praviloma tudi skupnost z močnim, vsaj večinskim občutkom pripadnosti ter določenimi kulturnimi in civilizacijskimi značilnostmi, ki jo vsaj do neke mere razlikujejo od drugih skupnosti. Pri tem

ne merim le na običajno omenjane determinante, kot so jezik, nacionalna kultura, mentaliteta ali sporni nacionalni značaj, temveč tudi na težje določljive, vendar pomembne značilnosti: na značilen tip političnega ravnanja in vedenja, na prevladujoč odnos do sosednjih nacij in njihovih značilnosti, vključno s kolektivnimi predsodki, na posebne vzorce vedenja v odnosih s tujci in podobno. Države/nacije to različnost praviloma gojijo in jo želijo ohraniti, včasih celo (vsaj na videz) v škodo lastnih materialnih interesov. So pa v zgodovini znani tudi primeri, kakršnega obravnava uspešni roman M. Pavića, nedavno gledališko predstavljenega tudi v Ljubljani, ko so se narodi odpovedali tej različnosti zato, da bi bili na primer gospodarsko bolj uspešni in učinkoviti, vendar so potem nenavadno hitro in skoraj brez sledu izginili s prizorišča zgodovine.

Na podlagi tovrstnih razmislekov se države/nacije tudi danes različno odzivajo na trenutno najbolj uspešen in najučinkovitejši koncept globalizacije, ki zelo spodbuja nove oblike soodvisnosti in spreminja razmerja v svetu. Države/nacije se zelo dobro zavedajo, da bo globalizacija izdatno vplivala na usodo njihovih jezikov, kultur in navsezadnje na njihove identitete in zato si včasih mrzlično prizadevajo iznajti sredstva za obrambo (na primer odnos do jezikov in poudarjanje pomena kulturne dediščine v EU in še posebej v Svetu Evrope ter vlaganja v ohranjanje te dediščine), najmočnejše med njimi pa si prizadevajo vsaj nekatere svoje vrednote ali dosežke na globalni tržnici uveljaviti kot univerzalne. Po drugi strani pa vse to dogajanje, vsaj po mnenju nekaterih, vodi v neizogibne vojne med kulturami ali civilizacijami; cilj teh naj bi bil uveljavitev in hegemonija ene civilizacije in kulture v planetarnem obsegu.

2

Dobrih enajst let po osamosvojitvi smo se tudi Slovenci znašli v položaju, ko je potreben temeljit razmislek o lastni prihodnosti oziroma o vlogi, ki jo bo Slovenija v prihodnje igrala na mednarodnem prizorišču, in o tem, v katero skupino držav/nacij se bomo uvrstili. Naboj osamosvojitve pojenjuje in tudi svet nas danes že dojema kot državo/nacijo, ki se pač mora odločiti, kaj bo storila s seboj. Gre za vprašanje, ali bo Slovenija postala satelitska država pod bolj ali manj izrazitim protektoratom katere izmed vojaških in političnih sil, morda kar pod protektoratom ZDA, torej le še na videz samostojna država, ki bo neprepoznavna kot subjekt oziroma bo tako v političnem kot v kulturnem in gospodarskem pomenu besede podrejena in odvisna. Država brez lastne "osebnosti", če smem uporabiti to oznako. To bi seveda pomenilo, da bi bilo treba kdaj pa kdaj ravnati tudi nenačelno (na primer v organih OZN, v organih NATA) ter podpreti zahteve in stališča protektorja, v zameno pa bi uživali njegovo zaščito. Če bi bile ta protektor ZDA, bi prav gotovo bili deležni določene stopnje zaščite ZDA (in NATA) pred morebitnimi nadležnimi sosedi. Deležni bi bili najbrž tudi raznih podpor in spodbud. Po drugi strani pa bi bili neomejeno izpostavljeni vplivom in postopni asimilaciji oziroma zamenjavi identitete zlasti

na področju trivialnih oblik kulture ob hkratni eroziji drugih ravni kulture, na področju jezika, političnega mišljenja, sistema vrednot in celo mentalitete ali množičnih občutij in psihoz. O pomembnih stvareh ne bi več mogli in smeli imeti lastnega mnenja oziroma stališča, zlasti ne o tistih zadevah, o katerih bi imel izrazito mnenje in stališče naš protektor. V večji ali manjši meri bi se torej znašli v podobnem položaju, kot smo Slovenci že bili. Vendar bi bila podreditev tokrat verjetno še bolj vseobsežna in dosledna. Dejanska politika bi se dogajala nekje drugje. Postopoma bi izgubili tudi vse druge attribute, ki odlikujejo neodvisne države/nacije, pri čemer pa te neodvisnosti nikakor ni dopustno enačiti s samozadostnostjo, neobčutljivostjo za probleme drugih ali zaprtostjo, z nerazumevanjem za nevarnosti, ki grozijo svetu kot celoti (ekološke nevarnosti, vse večji razkorak med razvitimi in nerazvitimi in podobno).

Osamosvojitve in ustanovitve lastne države je bila najpomembnejši, vendar še le prvi korak. Temeljitega razmisleka o tem, kakšna država in kakšna nacija dejansko želimo biti, ki bi ga bilo treba opraviti na vseh ravneh, od politike do kulture in gospodarstva, pa dejansko še nismo opravili. Naše predstave o tem, kakšna država naj bi Slovenija postala, so bile precej romantične in morda celo naivne. Še največ smo govorili o Sloveniji kot "drugi Švici" in ta predstava je po eni strani povzemala kulturni vzorec (izrazito meščanski vrednostni sistem, a tudi podalpska poskočnost in domačijstvo ter samozadostnost in brambovstvo) in po drugi strani vzorec gospodarske uspešnosti, predvsem pa vzorec nekakšne nevtralne nevpletenosti v težave in napetosti ostalega sveta. Zanimive so bile prve reakcije na osamosvojitve, ko smo se nenadoma ovedeli, da smo sami in da o tem, kaj smemo biti in kako smemo misliti, ne bo več odločal ne dunajski dvor in ne kakršna koli nadnacionalna organizacija kot nosilka ideologije, ki naj bi presegala nacionalno raven. Kmalu smo dojeli, da z "drugo Švico" ne bo nič, saj česa takega ni mogoče kar na hitro ustvariti in povrhu tega je svetu ena Švica očitno več kot dovolj. Začelo se je zbegano cepetanje na mestu. Po eni strani bi se del politike in tudi del ljudstva želel vrniti v preteklost, v stanje politične podrejenosti in prevlade cerkve (univerzalnost in nadnacionalnost), tako značilno za čas pred drugo svetovno vojno ali še bolj za obdobje Avstro-Ogrske. Drugi, bolj modernističen del je nemudoma začel iskati nove vodnike in skrbnike zunaj Slovenije. Tudi ta del si je v bistvu prizadeval najti možnost vrnitve v podoben položaj, v kakršnem smo bili v Jugoslaviji, četudi na kakovostno nesporno veliko višji ravni. In danes je včasih celo slišati trditev, češ da smo se želeli otresti Jugoslavije pravzaprav samo zato, da bi se vključili v EU in NATO. Seveda vsakdo, ki je kolikor toliko zavestno sodeloval v tedanjem dogajanju ali ga vsaj spremljal, ve, da smo tedaj v resnici gojili predvsem dejansko res že preseženo vizijo izrazite nacionalne države. Smo pa seveda zelo glasno govorili tudi o vključevanju v evropske integracije, vendar v veliki meri zato, da bi si pridobili podporo evropskih držav. Zato je bil kot geslo pogosto uporabljen stavek, da se osamosvajamo zato, ker se želimo sami (Ljubljana) neposredno pogovarjati z Brusljem o tem, kako se bomo integrirali, in ne

posredno, preko Beograda. ZDA (vodilna sila v NATU) pa so izrecno nasprotovale naši osamosvojitvi in zato smo energijo usmerili predvsem v to, kako brez hujše zamere zavrniti njihove poskuse, da bi nas prisilili ostati del Jugoslavije. Že razprave o novi ustavi pa so opozorile na to, da je koncept tradicionalne nacionalne države že presežen in da je potreben korak naprej. Skušali smo uveljaviti sintezo in opisati državo kot ustanovo državljanov oziroma ljudstva kot skupnosti državljanov in hkrati ustanovo, ki kot svoj temelj ali vsaj izvor vendarle priznava suverenost slovenskega naroda in njegovo pravico do samoodločbe. Vendar to očitno ne zadošča več. In morda so ravno države, kakršna je Slovenija, poklicane, da pomagajo oblikovati "novo kategorijo države", kot je zapisala v Sobotni prilogi Dela 7. septembra letos publicistka Jean McCollister v članku *Slovensko-ameriški odnosi – Servilno v enakopravno partnerstvo?* Avtorica seveda ostaja na politični ravni, ko skuša na kratko pojasniti, kakšne naj bi te države bile. Vendar vseeno zapiše nekaj ključnih besed, ko pravi, da gre za države nove kategorije, "takšne, ki ne bi bile omejene s poenostavljenim pogledom na svet, kakršnega imajo strategji v Beli hiši, ki si prizadevajo zgolj čim bolj povečati svojo moč." Po njenem mnenju bi to morale biti resnično "demokratske, civilizirane, napredne in prosvetljene" države, toda ključna je v tem njenem poskusu definicije ugotovitev, da ZDA same utemeljujejo svojo

politiko s skrajno in zato nevarno poenostavljeno podobo sveta in skušajo to svojo poenostavljeno razlago sveta, odnosov v njem in posledično tudi verskih in drugih, civilizacijskih, kulturnih razlogov za ravnanje posameznih držav/nacij vsiliti tudi svojim zaveznicam oziroma vodstvom držav, ki so ali želijo biti zaveznice ZDA ali celo pod njihovim protektoratom. In prav za to gre. Slika sveta, na kateri temelji aktualna ameriška politika, je skrajno kontrastna in zreducirana; Slovenija s svojo zgodovino na takšno razlago in podobo sveta ne more pristati. Če bi obveljala ta poenostavljena razlaga sveta in odnosov med državami/nacijami ter razlogov, zakaj so ti odnosi takšni, potem dejansko ne bi bilo več nobenega razloga za to, da ljudje po svetu govorijo različne jezike, pripadajo različnim veroizpovedim, imajo različne prehrabne navade, različne vedenjske vzorce in da na različne načine dojemajo smrt, ljubezen, umetnost ali katero koli drugo, enako pomembno razsežnost lastnega življenja. Ironično povedano: ljudje bi prenehali biti unikati in človeštvo bi postalo konfekcijski proizvod; vsi bi bili enako lepi, enako krojeni in enako dolgočasni. Tudi različnih držav ne bi več potrebovali. Vsi bi postali Američani. Vsi bi jedli hamburgerje, pili kokakolo in poslušali country glasbo; vsekakor pa si ne bi dovolili, da bi nam kdo "težil" z Beethovnom, Dostojevskim ali Prešernom. Poenostavljena podoba sveta, o kateri govori Jean McColister, pomeni tudi poenostavitev oziroma zoženje razsežnosti civilizacije in kulture, katerih del so tudi ZDA in, če lahko tako rečemo, ideologija in kultura, na katerih temeljijo ZDA kot politični, kulturni in civilizacijski pojav. Ta poenostavitev, ki predstavlja v prvi vrsti odločitev za izrazito pragmatičen in po drugi strani tudi zato izrazito učinkovit odnos do sveta, do ljudi, do preteklosti in prihodnosti, pa hkrati pomeni tudi odpoved razsežnostim, ki civilizaciji in kulturi, katere del ZDA so, zagotavljajo obeležje humanizma, širine, strpnosti in svobode ter pravic za vse, tudi za drugačne in za pripadnike drugih civilizacij. In ravno odpoved tem razsežnostim in po drugi strani s tem še dodatno poudarjena volja do moči, utemeljena na predstavi o človeku kot gospodarju sveta in (ker je ta človek pripadnik civilizacije, ki se ima za najboljšo možno) tudi gospodarju vsega stvarstva, utemeljuje ekspanzijo, opravičuje nasilje in omogoča učinkovitost. Razsežnosti, ki se jim s poenostavljanjem podobe sveta ZDA odpovedujejo, sta evropski civilizaciji in kulturi, ki sta v velikem delu zrasli iz tradicije judaizma in krščanstva, zagotovili predvsem njeni drugi dve komponenti: antična grška in prosvetljenska. Seveda pa je za to civilizacijo, kot posredno opozarja v reviji Ampak (št. 8/9, 2002) tudi publicist Sergej Kara-Murza (*Kdo smo? Od kod smo? Kam gremo?*), značilna njena ekspanzivna naravnost ter težnja po podreditvi drugih in drugačnih. Že nastanek ZDA z velikim pokolom indijancev kot neke vrste iniciacijo imperija sam po sebi priča o tem. Danes se to kaže kot uničujoč pohod globalizacije, katere udarna pest postaja pod pritiskom ZDA tudi NATO in del katere vse bolj očitno postaja tudi načrt o nasilni spreobrnitvi nekaterih ("malopridnih") držav, ki globalizacijo očitno najbolj ovirajo. Gre za imperialistično politiko, ki se predstavlja kot politika globalizacije in ima vsaj tri

temeljne značilnosti: 1. Absolutna prevlada interesov kapitala (čiste moči) v politiki; vsi drugi pomembni dejavniki oblikovanja politike, kot so nacionalni interes, politične ideje, takšna ali drugačna etika, kulturne vrednote, solidarnost, postajajo izrazito manj pomembni in so, kolikor so sploh še opazni, v funkciji podpore in mimikrije kapitala; 2. Izrazita prevlada motiva dobička v gospodarstvu; 3. Instrumentalizacija človeka glede na njegovo delovno uspešnost in v skladu s tem fetišizacija tekmovalnosti med ljudmi in uspešnosti, zreducirane na delovno uspešnost. Slovenija po mojem prepričanju s tem načrtom nima nič opraviti. Saj bo naposled, čim bolj bo ta načrt uspešen, tudi sama žrtev njegovega uresničevanja, in to tem bolj, če bo sodelovala v izvajanju načrta kot članica NATA. Gre za nekakšno novodobno križarstvo in poskus izzvati nov spopad civilizacij, seveda v prepričanju, da je zahodna, evropsko-ameriška civilizacija v ameriški poenostavljeni inačici dovolj močna, da si lahko podredi vse druge ali jih uniči. Ironija te zamisli pa bi bila, če bi v izvajanju načrta tako rekoč izginili ter kot žrtve padli tudi številni izvajalci in nosilci načrta. Kajti globalizacija po sedaj veljavni doktrini ni uperjena samo proti tako drugačnim, kot so Irak, Severna Koreja ali Kitajska, temveč tudi proti drugačnim v lastnem taboru.

3

Razmislek je nujen in je strateške narave. Zahteva temeljito predhodno razpravo, ali so razmere v svetu res take, kot jih slikajo ZDA, ali take, kot jih vidimo mi, in kakšne so smeri razpletanja teh razmer. Pri tem ne gre samo za politično raven, temveč še bolj za gospodarska razmerja, za napetosti med civilizacijami in kulturami in zlasti za krizo okolja in za nedopustno podcenjevanje te krize (klimatske spremembe, nezdrava hrana, pomanjkanje čiste vode) v ravno tistih državah, ki se jim slovenska politika najbolj prilizuje in ki okoljem vsiljujejo umazane industrije s poceni delovno silo. Postavlja se vprašanje prihodnosti človeštva in civilizacije v svetovnem merilu in znotraj tega vprašanje kulture. Kaj lahko prinese razvoj na teh področjih Sloveniji in kako lahko, če sploh, vplivamo na ta razvoj in svoj položaj? Ali bomo samo še mehanično sprejemali zahteve in vzorce, ki nam jih ponujajo, kot to počnemo trenutno, ali bomo vendarle iskali lastno in sebi primerno pot v prihodnost, kot to počnejo države, za katere bi podpisani želeli, da postanejo naš zgled pri razmislekih o prihodnosti.

Ali je spopad civilizacij, v katerega svet po mnenju posameznih analitikov pehajo ZDA, tudi po mnenju Slovenije neizogiben, tako da bi se ga morala udeležiti celo na strani pobudnikov spopada oziroma agresorjev? Ali pa po mnenju slovenskih politikov Slovenija ne more obstati brez sovražnikov, kajti kot članica NATA, ki nesporno, četudi počasi, spreminja svojo doktrino in se pod pritiskom ZDA spreminja v napadalno zvezo, si bo hočeš nočeš pridobila sovražnike?

V svetu je zadnji čas že opaziti precej vznemirljive procese. Kot da še, ne ravno po vzorcu, ki ga je podal Orwel v znanem romanu *1984*, oblikuje več

skupin držav (zavezništev), ki niti niso v vseh primerih formalno povezane s pakti in sporazumi, niti se ne razvrščajo v te skupine vedno prostovoljno. Na eni strani je skupina visoko in višje razvitih držav, pretežno povezanih v NATO in z bolj ali manj priznано vodilno vlogo ZDA. To je skupina, ki si z različnimi prijemi, od vojaških, političnih in gospodarskih do kulturno-političnih, prizadeva za hegemonijo nad planetom v celoti. Svoje prizadevanje samozvani gospodarji sveta utemeljujejo z domnevno ogroženostjo, češ da one druge, tako imenovane "malopridne" države izdelujejo ali celo posedujejo orožje za množično uničevanje in to predvsem z namenom napada nanje (na vodilne države te prve skupine) in da gre za ogroženost civilizacije, katere edini resnični nosilci in znanilci so kajpada te pretežno zahodne države. Gre za retoriko, ki je zelo patetična in učinkovito deluje zlasti na čustva množic in tudi po vsebini, ne le po slogu nekoliko strašljivo spominja na retoriko nosilk agresije v času pred drugo svetovno vojno (ogroženost civilizacije in kulture, vzbujanje občutka neposredne eksistenčne ogroženosti celih nacij, pripisovanje a priori negativnih značajskih lastnosti celim nacijam, pripisovanje negativnih teženj posameznim verskim skupnostim, zlasti nekrščanskim, in opravičevanje domnevne nujnosti vojaških ali vsaj gospodarskih sankcij nad posameznimi državami, ki domnevno ogrožajo njihove interese na območjih, ki so daleč stran od njihovih meja, denimo na območju Bližnjega vzhoda, osrednje Azije in podobno). Glavni nosilec te usmeritve je trenutni predsednik ZDA, kar je najbrž postalo dokončno jasno vsakomur, ki je spremljal njegov nastop na letošnjem zasedanju generalne skupščine OZN. Tu je jasno povedal: ali bo OZN sprejela resolucijo, ki jo narekujejo ZDA in s katero naj bi svetovna organizacija prisilila Irak, da odpre vsa vrata v državo in v državi inšpektorjem OZN (za pregled orožja in sleherne delavnice v deželi, ki izdeluje kakršno koli orožje) in napovedala vojno vsega sveta (celotne OZN) Iraku, če ta vrat ne bo odprl, ali pa bodo ZDA ignorirale voljo in pomisleke OZN in Irak napadle same, odstavile samopašnega Sadama, si podredile njegovo državo ter si tako zagotovile dovolj nafte za prihodnost. Predsednik je svoje povedal, vse ostalo ga ni posebej zanimalo. Čas, ki ga je še moral prebiti v palači OZN, je bil zanj bržkone izgubljen, kot je bilo mogoče sklepati po njegovem živčnem vrtenju noge in zdolgočasenem pogledu med nagovorom generalnega sekretarja OZN. Zanimalo ga je samo to, ali bodo predstavniki drugih držav v OZN brez omahovanja sprejeli njegovo zahtevo ali ne. Že čez nekaj dni je še enkrat sporočil svetu: ali bo OZN plesala, kot jaz igram, ali pa se bomo požvižgali nanjo in se sami odpravili na pohod, kajti ZDA so dovolj močne, da bodo opravile s svojimi sovražniki. Bistvo sporočila je ravno v tem, da ZDA odločajo o tem, kdo je sovražnik in koga je treba kaznovati. Dovolj je domneva, da ta sovražnik poseduje orožje za množično uničevanje. To, da največji arzenal takega orožja posedujejo ravno ZDA in da so ga vsaj deloma tudi že uporabile, je nepomembno. Veljajo torej dvojna merila in tega, kot se zdi, na ravni mednarodne politike nihče več niti ne upa opaziti. Hegemonija je torej že v dokajšnji meri vzpostavljena.

Drugo, bolj raznoliko, vendar manjšo skupino držav ali nacij, o kateri bi le težko rekli, da je kakor koli organizirana, predstavljajo prav tiste, proti katerim je uperjena aktivnost prvih. To so pretežno manj razvite države, ki razpolagajo z velikimi prostranstvi in pogosto bogatimi viri surovin. Njihova krivda je na kratko povedano v tem, da so to pretežno nacije drugih ras in (nekrščanskih) religij in da vsaj nekatere pričakujejo ali celo zahtevajo gospodarsko pomoč svojih nekdanih gospodarjev (kolonialnih držav), hkrati pa želijo same odločati o svoji prihodnosti in notranji ureditvi. To je skupina držav, ki jim bržčas postaja vedno bolj jasno, da se bodo morale prejkoslej boriti za svojo samostojnost, za svoje kulture, verske in civilizacijske posebnosti. To jih sili, da se oborožujejo, da postajajo nasilne in da se tudi same naposled zatečejo v stopnjevanje emfatičnega vzdušja nestrpnosti, svete vojne in raznih oblik fundamentalizma.

Tretjo skupino predstavljajo države, ki jih lahko brez dlake na jeziku označimo kot pretežno nerazvite svetovne reveže, ki vse sodijo v skupino bolj ali manj odvisnih držav (velik del Afrike, del Južne Amerike in Azije).

Lahko bi rekli, da se razen nekaj razvitih evropskih držav, ki želijo ostati bolj ali manj nevtralne in razvijati kulturo strpnosti in sožitja, svet razvršča v tri velike skupine, med katerimi mora slejkoprej priti do spopada.

Kam se bo torej razvrstila Slovenija? Je Irak za nas sovražna država? Je to Libija ali Kitajska?

Ali je cilj Slovenije uvrstiti se med države, ki ubirajo lastno pot, kot na primer skandinavske države ali Irska, za katere je v večji ali manjši meri značilna poudarjena notranja solidarnost (visoko razviti socialni programi), izrazita usmerjenost v vrednote, ki spodbujajo trajnostni razvoj (znanje, kultura, skrb za okolje ...), sklepanje manj čvrstih zavezništev in bistroumno poudarjanje ter izkoriščanje lastnih prednosti, kakršne koli že so?

Tretjo možnost bi pomenilo nadaljnje neodločno cepetanje na mestu in vztrajanje v položaju neizrazite povprečne države, ki sicer dosega relativno stopnjo razvitosti, vendar ostaja neopazna na obrobju dogajanj.

Odločitev za ali proti vključitvi v NATO torej nikakor nima samo razsežnosti, o katerih se največkrat govori: vprašanje domnevnega zagotavljanja varnosti Slovenije (pred kom?), vprašanje zviševanja stroškov za obrambo ali, preprosto povedano, za vojsko in seveda tudi za operacije v okviru sil NATA po svetu, vprašanje udeležbe pripadnikov oziroma enot slovenske vojske v akcijah NATA po svetu (teh akcij bo nesporno vedno več ali pa bo NATO razpadla). Vsa ta vprašanja so pomembna, vendar niso ključna. Ključno vprašanje je povezano z dejstvom, da se svet izredno hitro spreminja ter da je strategija širitve NATA in spreminjanja njegove vloge del tega procesa spreminjanja, ki pa je odraz in hkrati mehanizem nekaterih temeljnih sprememb v razsežnostih civilizacije in kulture. Gre po eni strani za prizadevanje po razdelitvi sveta v dve osnovni skupini držav, nacij in celo ras ali vsaj kulturno, versko in gospodarsko razlikujočih se ljudstev. Na eni strani naj bi bila skupina najmočnejših, najbolj razvitih držav oziroma nacij, pri

čemer ni nepomembno, da gre za skupino držav, v katerih živijo ali vsaj prevladujejo belci, v katerih gojijo tako imenovano "zahodno demokracijo", v katerih izrazito prevladujejo različne podvrste krščanstva ob bolj ali manj izraziti povezavi z izročilom judovstva po eni strani in po drugi z izročilom grško-rimske civilizacije in kulture ter prosvetljske miselnosti, ki pa se vse bolj spreminjajo v svoje nasprotje. Govori se, da NATO z ZDA na čelu brani civilizirani svet, torej civilizacijo in kulturo, ki ju običajno označujemo kot evropsko, ali tudi evropsko in ameriško civilizacijo pred onimi drugimi, ki po mnenju glasnikov potrebe po obrambi očitno niso civilizacija in kultura oziroma pripadajo manjvredni civilizaciji in kulturi. In prav tu trčimo na paradoks. Prav govorniki v imenu (evropsko-ameriške) civilizacije uporabljajo jezik nestrpnosti, neenakosti ter razlik, ki po njihovem mnenju opravičujejo pozivanje na sveto vojno in domnevno pravico do prvega udarca. To pa je v popolnem nasprotju z izročilom evropsko-ameriške civilizacije, ki naj bi vsaj od razsvetljenstva dalje temeljila na strpnosti, enakosti in svobodi mišljenja, prepričanja in svobodi veroizpovedi, ki, mimogrede poudarjeno, vključuje tudi pravico do javnega izpovedovanja in izražanja nevernosti, ne pa samo pravico do javnega izpovedovanja vere. Na drugi strani so ljudstva drugih ras ali vsaj drugih jezikovnih in religijskih skupnosti.

Slovenija se mora potem takem odločiti, ali je za svet, ki bo temeljil na sobivanju in enakopravnem sodelovanju različnih identitet, kultur in celo civilizacij, na spoštovanju različnosti, ali je za svet vse bolj vsiljenega enega vzorca vedenja in potrošniških vrednot, za svet, v katerem neka manjša skupina izvoljenih vlada vsem drugim in jim sicer omogoča po materialni plati udobno in sito življenje, vendar jim hkrati jemlje temeljne civilizacijske vrednote: enakost, svobodo in pravico do lastne podobe sveta.

P. S.: Na koncu naj ne bo odveč poudariti, da podpisani v tem spisu pogosto govorijo o "Američanih", vendar pri tem seveda ne misli vseh prebivalcev ZDA in vsakega od njih posebej, temveč predvsem skupino politikov, ki oblikujejo in izvršujejo doktrino, katere nosilec je zlasti trenutni predsednik ZDA.